

Կիրակի, 9 Յուլիս 1995

Պէյրուք հրատակւող «Ջարթօնք» օրաթերթին
9 Յուլիս թուին մէջ, «Կոմիտասի Հանձնարը» դասախոս-
ութեան մասին անդրադարձած էր Հ.Ա.Ս.:

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՀԱՆՃԱՐԸ ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹԵԱՆ

Երկար ժամանակէ ի վեր այսպիսի դասախօսութեան մը ներկայ չէիմ գտնուած. այս եւ ասոր նման արտայայտութիւններ առաջին եւ վայրկեանական արձագանգն էին Զորեհշաբթի, 5 Յուլիս 1995 Երեկոյեան Թէէէեան կեդրոնին մէջ տեղի ունեցած դասախօսութեան: Նիւթը Կոմիտասն էր, այսինքն Հայ երգը, հայ գեղջուկին, պանդուխտին, հայրենասէրին, սիրելի գիտցողին, կրօնասէրին, ամբողջական հայուն երգը:

Կոմիտաս վարդապետին մասին յանախարտայայտուած ենք, խօսած ենք անոր մեծութեան մասին, իրբեւ երգահաւաք եւ բանահաւաք: Կոմիտաս վարդապետ տիպար հայուն, գլխագիր մարդուն եւ անոր անկրկնելի տաղանդին մասին նոյնպէս խօսուած է ու գրուած, սակայն Զորեհշաբթի օրուանը ՌԻՐԻՇ էր: Ոչ միայն այն պատճառով, որ բանախօսը Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարք Թորգոմ Արք. Մանուկեանն էր, որ հմուտ Կոմիտասագետ է, այլ՝ որովհետեւ յարգելի բանախօսը կրցած էր գտնել *իջպէտին* պատասխանը, *իջին* կողին: Ինչպէ՞ս տալ, մատուցել լուսապէս տիրապետած, ընկալած եւ անոր հետ մէկացած «նիւթը»՝ այս պարագային Հայ երգը եւ Կոմիտասը: Անշուշտ, նախապայման է նիւթի հետ մերուկը, որպէս զի յաջողութիւնն է *իջպէտին*: Եւ այդ *իջպէտին* յաղթանակն էր, որ Թորգոմ Պատրիարք մատուցեց մեծ յաջողութեամբ: Բանախօսութեան ընթացքին ժամացոյցին պահներուն յանախակի մայիլ հարկաւոր չեղաւ, սակայն, երբ դասախօսութիւնը ասարտին հասաւ, ժամացոյցը կը յուշէր մէկ ու կէս ժամ անցած ըլլալը: Այդ մէկ ու կէս ժամ, Պատրիարքը ներկաները մագնիսացուց իր անշուշտ, անմիջական եւ պարզ ու գուլալ հայերէնով, կապեց երաժշտասէր ունկնդիրը եւ տարաւ գայն հայրենի մեր գաւառները ու գիւղերը, Վան, Մուշ, Սասուն եւ Արարատեան դաշտավայրը:

Բանախօսը իր նիւթը բաժնած էր մասերու: Իւրաքանչիւր մաս, ըլլալ մանկական, պանդուխտի, սիրող, եկեղեցական, հայրենասիրական թէ այլ, առիթ ամբողջական, առիթ կենդանի եւ առիթ մատչելի կը դառնայ, երբ ցոյց տալէ ետք

բառերուն, անոր երաժշտութեան ու շնչադրութեան իմշու-մերուն պատասխանները, ոչ ճիշդ, ապա, ճիշդ ձեռով կ'երգէր այդ երգը, ցոյց տալով, թէ Կոմիտաս ինչպէս կազմած է, խմբագրած ու կատարելութեան հասցուցած հայ գեղջուկին երգը, մանրամասնօրէն փոփոխութեան ենթարկելով բառերն ու երաժշտութիւնը, անոնց մէջ դնելով հայկական շունչ, ստիպելով որ երգուի հարազատ շնչադրութեամբ:

Այս բոլորը, այնքան հարազատ, այնքան ընկալելի եւ այնքան հրապուրիչ ճշով ներկայացուց Երրգան Հայրը, որուն արդիւնքը եղաւ ներկաներուն երկար շարունակուող ծափ-շնորհակալութիւնը, որ երեսն հանգ մասն մանկավարժ Պատրիարքին շնորհները:

Թէէէեան Մշակութային Միութեան Լիբանանի Վարչութեան կազմակերպած դասախօսական այս բացառիկ եւ ինքնուրոյն երեկոն անընթելի պիտի մնայ մեր յիշողութեան մէջ:

Մեր հասարակութիւնը կարօտ է այսպիսի երեկոներու, ուր որակը ունի իր արժանի տեղը: Ուրեմն, ոչ միայն նիւթն է կարեւորը, ոչ միայն բանախօսն է կարեւորը, այլ՝ նիւթը մատուցելու արուեստը: *Իջպէտի* յաղթանակը պէտք է ըլլայ վարակիչ եւ մնայուն:

ԹՄՄԻ Լիբանանի Վարչութեան անդամ Պր. Արմէն Իւրնէշեանի քացման ու նոյն վարչութեան Ատենապետ՝ Պր. Արտաւազ Մեխիսեքեանի շնորհակալիքի խօսքերուն մէջ կային այս նոյն մտանդութիւնները: Արժեւորելով կոներական բանախօսին ընտրած աշխարհիկ թեմային ամբողջական ընկալումը, կը յուսամք եւ կը ցանկանք, որ մեր մշակութային միւս կազմակերպութիւններն ալ հետամուտ ըլլան լիբանանահայ արուեստասէր հասարակութեան պարգեւելու մարդու գեղագիտական ճաշակը բարձրացնող ձեռնարկներ: